

גבולות היחידה: במדבר פרק י"א**נושא היחידה:** הקדמה לנושא התלונות + התלונה הראשונה (פסוקים א-ג)**כותב:** רחל חן

הסבר כללי: הערה הזמן המוקצב ללימוד יחידה זו הוא שיעור או שניים, לשיקול דעת המורה במה לקצר ובמה להאריך.

בפרקנו תלונות ומריבות של בני ישראל נגד ה'. במסכת אבות נאמר "עשרה ניסיונות נסו אבותינו את המקום ברוך הוא במדבר, שנאמר "וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי" (במדבר יד) לפני שנתחיל בלימוד הפרק והתלונות יש לחזור על פסוק יסודי שלמדנו בפרק ט (כדאי לכתוב אותו על הלוח)

"על-פי ה', יסעו בני ישראל, ועל-פי ה', יחנו:

פתיחה:

זכיר לתלמידים מה מאפיין את ההליכה במדבר. עם אילו קשיים מתמודדים? אין מקורות מים ומזון, חשש מבע"ח, מזג אויר קיצוני וכו' דברים פרק ח: "ויענך, וירעיבך, ויאכילך את-המן אשר לא-ידעת, ולא ידעון אבותיך"

נשאל את התלמידים: (1) מה זה אומר שעל פי ה' נסעו וחנו?

(2) **נתאר** להם מקרה: רננה ועודד אחים. היא בת 12 והוא בן 10. לפני שבועיים הם חנו עם משפחתם ועם כל בני". לאט לאט התרגלו למקום. מיום ליום הם מזהים נקודות ציון באזור. מזרחית לאוהל שלהם יש הר גבוהה, אם מביטים מערבה רואים את המדבר פתוח ומשתרע עד אין סוף. אפשר להגיד שהם הסתגלו למקום. הופ נשמעה תרועת החצוצרות והענן עלה על המשכן. "אוף...אני לא רוצה לזוז מפה....רק אתמול סידרנו לנו מחנה על העץ..."

(3)**נשאל** מה הקושי בנדידה במדבר על פי רצון ה'? על מה בני"ו יתרו?

(4) **נמחיש** חישובו על פעולות שונות שאתם עושים במשך היום. במה אתם מחליטים על זמן הביצוע ובמה גורם אחר מחליט עבורכם?

(אפשר לתת לתלמידים טבלה אישית למלא:

הפעולה	מתי מתבצעת	מי מחליט על זמן הביצוע
קימה		
לימודים בבית הספר		
ארוחת צהריים		
תחביב		
הכנת ש"ב		
משחק עם חברים		

5) מה אנו מרגישים כשנותנים לנו להחליט על זמן הביצוע?

נחזור לבנ"י במדבר:

בנוסף לקשיים שהזכרנו בתחילת השיעור בנ"י התמודדו עם העובדה שלא הם מחליטים מתי נוסעים ומתי חונים. בכל ההליכה במדבר, במשך 40 שנה בנ"י התלוננו ורבו עם ה' 10 פעמים.

שאר הזמן הם הלכו ברצון ה' גם אם זה מאוד לא התאים לרצונם האישי.

הנביא ירמיהו מביא שבח שה' משבח את בנ"י:

" כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֶהְבֵּת כְּלוּלֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בְּמִדְבַר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה. "

(לשיקולך המורה אם להתייחס לפסוק זה או להסתפק בפסוק "על פי ה' יסעו")

בפרק י"א נלמד על כמה מהתלונות של בנ"י.

עיון בפסוקים:

נקרא את פסוקים א-ג. (המורה קורא והתלמידים עוקבים/ המורה והתלמידים

קוראים יחד)



בנ"י מתאוננים, מתלוננים. **נשאל:** על מה הם מתלוננים? מה חסר להם?

על התלמידים לחפש בפסוק על מה הם התלוננו! בפסוק באמת לא כתוב. הם התאוננו על משהו שלא היה באמת ולכן כתוב כמתאוננים.

כאילו מתאוננים כי אין להם באמת על מה להתלונן.

נסביר: בסוף פרק י' קראנו שבנ"י נסעו מהר ה' והלכו שלושה ימים. הם אמנם הלכו שלושה ימים ברציפות אך היה זה לטובתם כדי להגיע מיד לארץ כנען אך הם התלוננו ולא היו מרוצים מההליכה הזו.

נקרא בקול בפרוש רש"י לפסוק א ד"ה "רע באזני ה'" (המורה קורא, התלמידים

עוקבים בחומש)

נבקש מהתלמידים לכתוב במחברות/נשאל מהי כפיות הטובה של בנ"י?

נשאל: במה העניש ה' את החוטאים?

מה ביקשו העם ממשה?

כיצד קראו למקום ומדוע?

(אפשר שיכתבו במחברת או בע"פ)

נקרא את דברי רש"י לפסוק ב ד"ה "ויצעק העם אל משה"

למה העם פונים למשה דווקא? הם יודעים כמה הוא קרוב לקב"ה ויוכל לעזור (הטרמה לפרק י"ב)

הצעות להמחשה:

נזמין שחקנים להצגה קצרצרה להמחשת דברי רש"י:



המשתתפים בהצגה הם: מלך, בן המלך ואוהבו של המלך. השחקנים יצאו לזמן קצר ויחשבו על מצב שבו בן במלך הכעיס את אביו מאוד. המלך כועס ומעניש את הבן בעונש חמור. בצר לו בן המלך פונה לאוהבו של המלך. אוהבו של המלך מצליח לשכנע את המלך להפסיק את העונש. (לתלמידים יהיו רעיונות למעשה הפשיעה של הבן ולעונש)

אפשר להביא אביזרים קטנים כמו: כתר למלך, כדור לבן המלך וכובע לחבר או כל רעיון אחר. **המטרה של ההצגה** היא להראות את יכולתו של אוהב המלך להשפיע על המלך (משה-ה')

רעיון להמחשת תלונת השוא של בני"י:

ניתן לכתוב מכתב תלונה לעירייה או להנהלת בי"ס ולדון מתי המכתב הוא אמיתי (מה המאפיינים של מכתב תלונה/ בקשה שהמטרה שלו היא לקנטר ומה המאפיינים של מכתב שמטרתו לקדם)

מסרים והפנמה: המסר העקרוני שברצוננו להעביר לפני שלומדים את פרקי התלונות הוא הגדולה של דור המדבר שנסעו וחנו על פי ה'. אחרי שמבינים את גודל הניסיון של ההליכה במדבר בלי אפשרות לשלוט בקצב המסע ובכיוונו יש מקום ללמוד את התלונות והנפילות של בני"י במסע. (לכן הארכנו בפתיחה)



המסרים העולים מהתלונה הראשונה הם כמה כפיות טובה היא מידה מגונה וכמה גדול כוחו של משה.

מבט שלם: פרק י"א הוא נקודת השבר בין האידיאל, הליכה רצופה של 11 יום מהר סיני אל הארץ לבין המציאות של תלונות ונסיונות שגרמו לעיכוב של 40 שנה במדבר. התלונה הראשונה היא המובאת ביחידה שלנו מתרחשת 3 ימים אחרי שיצאו מהר ה'. הזמן הוא חודש אייר בשנה השניה ליציאת מצריים. אפשר לתלות בכיתה "ציר תלונות" ובכל פעם להוסיף עוד תלונה שנלמדה.



סיכום: הקב"ה רצה להיטיב עם בני"י ולהוליך אותם במהירות אל הארץ אך הם היו כפויי טובה והתאוננו. ה' מעניש את החוטאים- באש.העם פונים למשה בבקשה שיתפלל עליהם ויפסק העונש. האם הם למדו לקח מהעונש? האם לא יתלוננו יותר? נחכה לשיעור הבא



הרחבה והפניות למקורות נוספים: דעת מקרא: פתיחה וסיכום לפרק י"א משימת אתגר: עיינו בספר שמות פרק ט"ז פסוקים א-י. מהו התאריך? על מה מתלוננים בני"י? איזו תלונה התקבלה ברצון ע"י הקב"ה ואיזו תלונה לא היתה מוצדקת בעיניו? מדוע?(רש"י לפסוקים ז-ח)

